

AZ ÖKÖLBE SZORÍTOTT KÉZ LOGIKÁJA

avagy az Ellenállás (Otpor) mozgalom csókai és zentai helyi szervezeteinek tevékenységéről

Egyik barátom mesélte a minap, hogy Csókán járt, s nem látszik a város (a falu?) a plakátoktól, elárasztotta a települést az Otpor. Csókán és a hasonló vidéki településeken az emberek mindaddig csak hírből ismerték ezt a mozgalmat, hiszen gyökereiben ez az egyetemisták önszerveződési csoportjaként indult, egyúttal tehát feltételezte, hogy egyetemi központ, egyetemi város működjön az adott településen. Február 14-én azonban az Ellenállás népi mozgalommá alakult át, s ez újabb lendületet adott terjedésének, és egyúttal lehetőséget biztosított arra, hogy a kisebb településeken, vidéki városokban is, amelyek talán távolabb esnek az egyes egyetemi központoktól, mint az egészséges volna, létrejöjjenek a helyi szervezetei.

A mozgalom legfontosabb jelszavai, feltételezem, már ismertek az olvasó előtt, úgy vélem, mégsem árt az emlékezetünkbe idézni most ezek legjavát:

„A VÁLASZ: ELLENÁLLÁS!

Nincs más megoldás.

Mert késő lesz, ha valaki közülünk éhen hal, ha az utcákon gyilkolni kezdenek, ha minden fény kialszik, ha az utolsó forrást is megmérgezik...

Már késő lesz.

Ez nem rendszer, ez betegség.

Marj a rendszerbe! Térj magadhoz!

VÁLASZD AZ ELLENÁLLÁST!”

Nem kellett a jelszavak fordításával bíbelődnöm, ugyanis mióta Vajdaságban is terjed az Ellenállás mozgalom, a magyar vagy kétnyelvű szórólapok is megjelentek. Azt hiszem, teljes mértékben igazat adhatunk az Európai Közösségnek és egyes alapítványi szerveinek, s azok közül is talán leginkább az Esély a Stabilitásra Alapítvány Szegeden dolgozó és élő, ám gyökereiben csókai származású képviselője által irányunkban megfogalmazott alapelvének, miszerint „nem elsősorban a vajdasági magyarság az, amelyiket meg kell győzni a változások mielőbbi égető

szükségességéről”. Mégis, igencsak fontos lehet hangsúlyozni, hogy ugyanezekre a változásokra mi, itt élő emberek, tekintet nélkül nemzeti hovatarozásunkra, ugyanabban a nyomorban és kiszolgáltatottságban, ugyanannak a hatalmi önkénynek és ugyanannak az államvezetésnek az áldozataiként, a Mária Terézia betelepítései óta eltelt több évszázados együttélés jegyében, ugyancsak együtt várakozunk és együtt vágyakozunk sóvárogva immáron több mint tíz esztendeje. Ezért tehát – ugyancsak a hangsúlyozás fontosságát igazolandó – annak sem szabad kevésbé kiemelt jelentőségűnek lennie, hogy a jelszavakat parafrázálva együtt térjünk magunkhoz, együttes erővel marjunk a rendszerbe, s együtt gyakoroljuk a diktatúrával szemben ugyanazt az Ellenállást, amely mindannyiunknak épp ugyanannyira a személyes érdeke.

Ha a nacionalizmus szemszögéből próbálnánk megközelíteni a mozgalom legfontosabb alap gondolatait, akkor talán azt kellene mondanunk, hogy az Ellenállásban nincsenek egymással szembeállítható nemzeti, illetve nemzetiségi érdekek, ugyanis ha eltekintünk a szélsőségek szóhasználatától, minduntalan és mindenképpen csakis itt élő emberekről beszélhetünk. A hely és a kor adott, a benne élő emberek dolga pedig az, hogy együttesen feltalálják magukat, s hogy magukhoz térve – ugyancsak együtt –, még mielőtt késő lenne, megtalálják a módját, hogyan gyógyuljanak ki, hogyan kúrálják ki magukat ebből a betegségből, amit a ma uralkodó szerbiai rezsim képvisel. (Önigazolásként hadd álljon itt: azt hiszem, hogy a mai, adott körülmények közepette, amikor a hétköznapijainkat minduntalan a különféle öntudatra ébredések mérgezik, s azok egymásnak feszülésétől terheltek vagyunk mindannyian, a gyakorlat pedig a nemzeti érdekeket és értékeket minduntalan olyannyira a visszájára fordítja, hogy az nemegyszer háborúskodásba és vérengzésekbe, mészárlásokba torkollott, nem tehetjük meg, hogy figyelmen kívül hagyjunk a nacionalizmus[ok] ugyancsak reális veszélyként fenyegető szempontjait, és az azok alapján értelmezett megközelítési lehetőségeket.)

Az Ellenállás mozgalom Szerbia és Vajdaság jövőjével kapcsolatos elképzeléseit deklarációjában fogalmazta meg, melynek értelmében az Otpor „eszméje köré tömörülő szerbiai és vajdasági ifjúság figyelmezteti a nyilvánosságot, hogy országunk és polgárainak fennmaradása és mindenekelőtt jövője komoly veszélyben forog. Ebből kiindulva követeljük, hogy mindazok az intézmények, szervezetek és politikai pártok, melyek készek a jelenlegi hatalommal szembeni igaz ELLENÁLLÁSRA, egyesüljenek” a kitűzött célok érdekében:

- Slobodan Milošević és az őt körülvevő politikai és hatalmi tényezők távozása;

- az említettek felelőségre vonása az elmúlt tíz évben folytatott politikájukért;
- az alkotmányozó országgyűlés felállításához szükséges szabad és demokratikus választások előfeltételeinek megteremtése az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet szabályai szerint és teljes felügyelete mellett.

Ugyanebben a deklarációban az Ellenállás a demokratikus Szerbia és Vajdaság céljait kilenc pontban foglalta össze. Illusztrációképp – habár alapjában véve mindegyik egyaránt fontos – ezek közül most csak a legfontosabbakat emelem ki: „demokratikus államberendezés felállítása [...] felelősségteljes kormánnyal, melyet a nép szuverén akarata alapján megválasztott népképviselők ellenőriznek, és ha szükség mutatkozik rá, korlátozzák azt”; „jogállam felállítása, melyben szavatolják a legmagasabb szintű egyéni és kollektív emberi és szabadságjogokat, csakúgy, mint az egyes etnikai közösségek jogait”; „területi decentralizáció, amely a helyi és regionális önkormányzat elvén alapszik” stb.

A felvázolt célok elérése érdekében deklarációjukban összefogásra szólítják fel az ellenzéki pártokat és egy, Vajdaság minden demokratikus mozgalmából, szervezetéből és intézményéből álló egységes front létrehozását sürgetik, amelyik aztán közösen léphetne fel az előrehozott választások kieszközléséért folytatott küzdelemben. Ilyen tekintetben azóta már több – sajnos ezúttal sem mindig összehangolt – kezdeményezés is történt (aláírásgyűjtés stb.) egyes pártok részéről, amelyek így részben talán gyengítik is az egység erejét, amire a deklarációban az Ellenállás alapoz. A mozgalom képviselői azonban világosan fogalmaztak az április 14-i, több százezer ember részvételével megtartott belgrádi tüntetésen: amíg az ellenzék egységes, addig nyílt szívvel támogatják annak mozgulását, ám amint valamelyik párt megbontja ezt, másnap már a pártvezérek ablaka alá helyezik át demonstrációik helyszínét...

*

Az Ellenállás zentai és csókai aktivistáit, vagy (ahogy a köznyelv igen szimpatikusan nevezi őket) az „otporosokat” egyáltalán nem volt nehéz megtalálnom. Habár nem vagyok sem James Bond, sem rendőr, de még csak belügyes sem, magam is meglepődtem, hogy milyen könnyűszerrel a nyomukra akadtam. Már csak azért is volt különös ez a számomra, mert ismerem a belügyi szervek viszonyulását az Ellenállás mozgalomhoz. Az aktivisták bántalmazásáról érkező hírek rendszeres olvasójaként arra

számítottam, hogy a többszöri letartóztatások, valamint a Szerbia-szerte folyó rendőri üldöztetések miatt azért legalább némi tartózkodás lesz bennük, hogy óvatosan fogadják a külső szemlélő közelítését, hiszen sohasem tudhatják, mikor csöppen be közéjük egy „tégla”, mikor rejtőzik majd a közeledés és biztatás mögött hátsó, leleplező szándék, mikor akarják majd őket törbe, kelepcebe csalni...

De – töredelmesen be kell vallanom – tévedtem! Olyan nyíltan fogadtak, hogy a meglepetésen túl szinte zavarba jöttem, hiszen olyan őszintén válaszoltak a kérdéseimre, mintha a kezdetektől fogva egy lettem volna közülük.

A megbeszélrt találkozóra öten jöttek el, szerbek és magyarok egyaránt. Nem akarok számokat mondani, de az talán kellőképp megvilágíthatja a dolgot, ha úgy fogalmazok, hogy körülbelül olyan arányban, amilyen Zenta és Csóka községek nemzetiségi összetétele. Ketten képviselték a csókai, és hárman a zentai helyi szervezetet, amit ugyan így ki kell hangsúlyozni, de olyan szoros közöttük az együttműködés, hogy a válaszaikból nem is mindig lehet kihámozni, hogy ki melyik községhez tartozik. És a magam részéről én ezt is dicséretesnek tartom. Középiskolások, gimnazisták és egyetemisták vegyesen... Még mielőtt bekapcsoltam volna a magnót, arra kértek, hogy a neveiket egyelőre óvatosságból ne közöljem, s mivel nekem sem állt egy pillanatig sem szándékomban tippeket adni a belügynek, ebben egyet is értettem velük.

– Csókán úgy kezdődött, hogy felkeltette az érdeklődésemet az Ellenállás – meséli az egyik fiú. – A testvérem Szabadkán jár iskolába és megszerezte az ottani városi iroda címét. Felutaztam és érdeklődtem, hogyan is foghatnánk hozzá az Ellenállás helyi szervezetének megalakításához. Mondtam, hogy szeretnénk Csókán csinálni valamit, s Szabadkán ekkor kaptam szóróanyagot. Így indult az egész. Utána összeszedtük a társaságot.

– Mi a barátunkkal az egyik ismerősünkön láttunk egy kítűzöt, és megkérdeztük tőle, honnan kapta. Kértük, hogy szerezzen nekünk is. Gyakorlatilag így kerültünk kapcsolatba az akkor még igen kis létszámú csapattal.

– Én Újvidéken járok egyetemre, ott találkoztam először ezzel a mozgalommal, sőt jártam az Ellenállás helyi irodájában is. Elmentem, érdeklődtem, hogyan is működik ez a dolog. Miután hallották, hogy Zentáról jövök, mondták, hogy ott még nincs senki, aki megszervezte volna az Ellenállást. Kérdezték, elvállalnám-e én. Mondtam, hogy igen. Kaptam egy csomó plakátot, szórólapot. A következő héten voltam egy találkozóon, ahol részletesebben is megbeszéltük a dolgokat. Közben kide-

rült, hogy ugyanakkor Szabadkán is jelentkeztek már zentaiak. Felvettük a kapcsolatot és elkezdtünk szórólapokat és kitűzőket osztogatni.

– Én körülbelül a bombázások kezdete óta foglalkozom intenzívemben is belpolitikával. Azóta érlelődött bennem egyfajta rezisztencia, valamiféle tettekézség olyan szempontból, hogy jó lenne tenni is már valamit, ha lehetne. Mert addig még működik is a dolog az emberekben, hogy mindenki szidja a rendszert és a hatalmat, de ha tenni is kellene valamit ellene, vagy azért, hogy megváltozzanak itt a dolgok, akkor már kisebb az érdeklődés.

– Kezdetben alig voltunk néhányan. Egy csókai ismerősömtől kaptam egy kitűzőt, és csak aztán tudtam meg, hogy már Zentán is vannak néhányan a szervezetben. Én azért léptem be ebbe az egészbe, mert úgy érzem, hogy ez egyszerűen már nem mehet így tovább, s szerintem tenni kell valamit azért, hogy megváltozzon a helyzet.

– Én is megismerkedtem a szervezettel, s tetszett a munkájuk, tetszettek a céljaik, s egyetértettem velük abban, hogy ennek a rendszernek a távozását követelik. Ha már eddig az ellenzék nem igazán járt sikerrel ez ügyben, most megpróbál az ifjúság is tenni valamit. S ez nekem nagyon tetszik. Emiatt csatlakoztam a mozgalomhoz.

A központ egyelőre Szabadkán van, mert a két helyi szervezet még nagyon „friss”. A zentaiak és a csókaiak rendszeres kapcsolatban állnak a szabadkai koordinációs irodával, s velük hangolják össze az akcióikat.

Mikor történt ez a kapcsolatfelvétel?

– Március közepe táján.

– Én körülbelül ugyanakkor kezdtem el szimpatizálni a mozgalommal, kerestem az alkalmat és a lehetőséget, hogy kapcsolatba léphessek, találkozhasak az Ellenállással. Nem tudtam, hogy már a zentaiak is bekapcsolódtak, ezért vártam az alkalomra.

– Én nem is tudtam, hogy Szabadkán van a központ, de Csókán kerültem kapcsolatba az Ellenállással. Csak jóval később jártam fent a szabadkai központban. Tudtam, hogy léteznek ilyen központok, de azt nem, hogy hol. Igazából én először az újságokban figyeltem fel a mozgalomra, aztán egy osztálytársnőmnél láttam egy kitűzőt, tőle kértem, aztán kezdtem csak intenzívebben foglalkozni vele, megismerkedni az Otpor céljaival, és szintén azért léptem be, mert ezek a célok nagyon tetszenek. Megpróbálok én is segíteni annyit, amennyit tudok, abban, hogy leváltsuk ezt a rendszert. Mert szerintem ettől, ami most van, rosszabb már nem lehet.

Az a tapasztalatom, hogy az emberek többsége támogatja is a mozgalmat és maximálisan egyetért a céljaival, de a legtöbbször mégis

tart a hatalomtól, hiszen a rendőrség előszeretettel tartóztatja le az Ellenállás aktivistáit. Melyik az a pont, ami átlendít benneteket ezen az ódzkodáson, hogy mégis vállalni meritek a kockázatot?

– Szerintem egyáltalán nem mondhatjuk azt, hogy nem félünk. Egy bizonyos félelem mindenképp létezik. Bennünk is. Én például úgy vagyok vele, hogy csak azért nem belépni, mert azt mondom, hogy félek, még nem egy elfogadható indok. Ha senki nem kezdi el, akkor biztos, hogy nem lesz senki, aki majd folytatja. Sokaktól hallottam, hogy szeretnének segíteni, de nem is tudják, hogyan, mert félnek a rendőrségtől. Szerintem azonban ez a félelem idővel elmúlik majd, s egyre többen fognak csatlakozni az Ellenálláshoz. Épp itt az ideje most már.

– Eleinte én is tartottam az egésztől, de most, hogy már többet tudok róla (a Képes Ifjúságban is rengeteget olvastam ezzel kapcsolatban), eljutottam oda, hogy be mertem lépni. Én a mai naptól vagyok az Otpor tagja. Nagyon sokan biztosítottak már arról, hogy maximálisan támogatnak ebben. Ha be is vinnének a rendőrök, nem nagy hasznuk lenne belőle, mert úgylis lesznek olyanok, akik kint az utcákon folytatni fogják, másnap pedig már az egész eset benne lesz az újságokban, fent lesz az interneten.

Szüelitek hogyan reagáltak arra, hogy elkezdtetek ilyesmivel foglalkozni?

– Örülnek neki, hogy van ilyen, de félnek. Még mindig nagyon sokan félnek szerintem, s ez itt a probléma.

– Leginkább talán a középkorúaknak mondható emberek félnek, meg talán nem is hisznek a változásban.

– A rendőrségtől pedig nem kell különösebben félni, mert akármelyik hazai becsületes polgár ugyanúgy félhet tőle, mint mi. Nem tudom... Ha be is visznek, abba a néhány órába, amíg bent tartanak, vagy abba a néhány pofonba, amit lekennek, nem fog belehalni senki. Mindannyian kaptunk már pofonokat, s az nem olyan vészes...

– Itt a környékben még nem történtek letartóztatások. Talán azért sem, mert még kevesen vagyunk – és ez sajnos igaz.

De a plakátragasztás tekintetében ilyen kevesen is igen aktívak vagytok...

– Eddig hétköznaponként csináltuk, éjjel. Tizenegykor kezdtük és körülbelül fél háromkor fejeztük be. Csóka utcái éjszakánként teljesen kihaltak. Három személy, ha látott bennünket, de ők meg nem szóltak semmit. Ha néha egy-egy autó elment, elbújtunk előlük. De eléggé zavartalanul folyt a munka.

– Zentán azért több a rendőr, mint Csókán. Az volt a nagy szerencsénk, hogy amikor mi plakátoltunk, mindannyian lent voltak Belgrádban, az ellenzéki tüntetésen. Egyetlenegy járőrrel futottunk össze, azt is messziről láttuk. Mentek a kocsmába, hogy valahogy kibírják az estét... Egyelőre nem volt problémánk. Most, hogy hazajöttek és teljes lesz a létszám, valószínűleg jobban kell majd figyelniük. Hamarosan kiderül.

– Az egyik osztálytársam apja rendőr, és sokat beszélgettünk vele arról, hogy mit szól hozzá. Úgy veszem észre, hogy egyelőre még nem is törődnek velünk. Amíg nincsen teleragasztgatva a város plakátokkal és a falak nincsenek telefújva jelképekkel, addig nem zavarattják magukat. Még nem vagyunk érdekesek a számukra.

– Viszont azért a városban igen gyorsan leszedték a plakátjainkat. Nem tudom, hogy az ifjú szocialisták voltak olyan buzgómócsingok, vagy a rendőrség intézkedett...

*

Szerda este van. Zentai, kisvárosi éjszaka. Tizenegy óra elmúlt. Épphogy csak bekevertük a tapétaragasztót. Amikor megindulunk az egyik aktivista lakásáról a vödörrel, a meszelőnyi hosszú kefével, a hónunk alatt szorongatott plakátokkal, a zsebünkbe dugott szórólappal, mintha a homlokunkra lenne írva, hogy kik vagyunk és mit akarunk. A homoki lakótelep felé indulunk... Még nem alszik a város. Amikor az önkiszolgáló környékét ragasztgatjuk tele az Ellenállás plakátjaival, még többen is látnak bennünket. Egy férfi az autójához siet, de megáll és figyeli, hogy mit csinálunk. Hiszen akár betörők is lehetnének... Nem szól semmit, s amikor végzünk a plakátokkal, ő is beül az autójába és elhajt.

Közeledünk a központ felé, de még mindig a folyóparton járunk. Tavaszidőben forgalmas a sétány, ide érdemes plakátokat rakni.

Azonban beljebb, a malom tövében, a Restoteka turbofolk kávézó környékén már nagyobb a zűr. Messzire hallatszik a zene, autó ajtajának csapódását halljuk. Az egyik felénk tart... Én mint járókelő, s inkognitóban újságíró, késő esti sétálást színlelek, az „otporosok” elbújnak, de már későn: a sofőr meglátta őket. A sarkon lefordul a város felé, de ez csak átverés, már jön is vissza, ám mégis továbbhajt a Tisza-partra. Valószínűleg arra számított, hogy az „otporosok” is arra szöknek. Mikor rádöbben, hogy tévedett, visszatolat. Mint az amerikai filmekben. Kár, hogy most nem moziban ülünk; nekünk ez a legvalóbb valóság. Viszszafordul, felénk jön. Megáll a garázs mellett, melynek az oldalát épp lekentük tapétaragasztóval, már a plakátokat készültünk odailleszteni rá.

Az „otporosok” megint szétfutottak, elbújtak a bokrok között. Elsétálok az autó mellett, kis híján még be is köszönök az ablakon, olyan tisztán és élesen látjuk egymást, de mint „járókelő” nem zavartatom magam, csak az a kábé ötven plakát lehet árulkodó, amit a hónom alatt szorongatok. A jövevény kiszáll a kocsiból és a garázs mellett, a fűben keresgél. A Restoteka felé indulok, de a második lépés után már látom is, hogy két tűz között járok, alkalomadtán épp ez lehet a legnagyobb csapda. Mindegy, akkor már késő, most visszafordulnom önleplezés volna.

Csitulnak a kedélyek. Elmúlt a vész. Kezdjük újra összeszedni magunkat. A többiek felismerték: ifjú szocialista, a nevét is mondják, igen tevékeny aktivista, s ez egyébként családi vonás... A plakátok egy része azonban ott maradt a fűben. Találgatunk: vajon megtalálta? Mire visszamerészkedünk, a jövevény eltűnt, a plakátok maradtak, minden megy tovább...

A Társadalmi Könyvviteli Szolgálat falát méregetjük, amikor kijön a portás, hogy elzavarjon bennünket. Halkabban kellene ezt csinálni... No jó, gyerünk a piac felé. Előbb azonban ott a gimnázium. A kosárlabdapályán a plakátok a palánkra kerülnek. Ez ugyan némi akrobatikus mutatványt igényel, de onnan levakarni is nehezebb lesz, s annyiival tovább megmarad... Mikor azzal is végzünk, összedugjuk kobakunk: még mindig túl nagy a forgalom, élénk az éjszaka, félre kellene húzódni egy kis időre, amíg még néhányan nyugovóra térnek.

Záróra előtt két perccel a Mojóba toppanunk, már kiszolgálni is alig akarnak... Aztán meg a fordulat: amikor fizetni akarunk, a pincér közli, hogy a számlánk rendezve van. Leri rólunk, hogy mi ügyben járjuk a várost – valaki csendben, a háttérből így támogat. De a pincér nem árulja el, hogy ki tette ezt velünk... Hihetetlen tud lenni, hogy mennyire mély érzés az, hogy hallgatni is tudni kell. És hogy mennyire gyerekcipőben jár még az ismeretség közöttünk: a címek és telefonszámok cseréjét is itt intézzük el.

Ismét az utcán. Bár van még forgalom, s a járókelők sem ritkák, többnyire zavartalanul dolgozunk. Plakátok a hídhöz, ahol mindig a rendőrök állnak (hadd lássanak végre ők is valami fontosat...), a Pivnica pincéhelyiségéből kiáradó műnépzene, a „narodnjak”-ok ritmusára ütemes a munka, szórólapok a szélvédőkre... Egy kerékpáros férfi szegődik a nyomunkba. Mindig, amikor odébbállunk egy-egy helyről, odamegy és közlel szemügyre veszi a plakátokat, de nem bántja, nem piszkálja, nem tépi le... Bizonyára neki is kellemetlen, hogy gyanakvással figyeljük, de odajönni nem mer, vagy nem akar, és továbbáll csendben...

Plakátok a bíróság elé, a parkkal szemben, a Mignon oldalára, a p-actéren szertesztét, a trafikot is szépen kitapétázzuk a Pizzeria sarkán.

S hajnali két órára már becsülettel el is fogyott a tapétaragasztó. Az „otporosok” megbeszéljük, holnap újra mennek... Nem mindannyian; közülük is néhány, de mások is...

Miután kimostuk a vödrot és a meszelőnyi kefét, valamelyest jobb érzésekkel térhetünk haza. Útközben a postaládákat még megörvendeztetjük egy-egy szórólappal, hogy Ellenállásteljesebb legyen majd a reggel...

Jó, persze tudom, a rendszer maradt, de a magunk módján legalább belemartunk, s tettünk valamit ellene, s ettől talán a lelkiismeretünk is tisztább lett egy kicsivel.

Mai világunkban és helyzetünkben már ez is nagy szónak számít.